Akceptuję

Dr hab. n. med. Mateusz Tajstra
III Katedra i Oddział Kliniczny Kardiologii
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
Śląskie Centrum Chorób Serca w Zabrzu
Ul. M.C. Skłodowskiej 9
41-800 Zabrze
Tel. 32-3733860
e-mail: mateusztajstra@wp.pl

Zabrze, 10.01.2023 r

Ocena rozprawy doktorskiej lek. Diany Paskudzkiej

„Opieka nad pacjentem z urządzeniem do elektroterapii serca w dobie pandemii COVID-19"

z Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

I Katedra i Klinika Kardiologii

Pod przewodnictwem Pana Profesora Marcina Grabowskiego

Promotor pomocniczy Pan dr n. med. Łukasz Januszkiewicz

Wprowadzenie do recenzji

Choroba COVID-19 to choroba zakaźna spowodowana przez koronawirusa SARS-CoV2. Wysoka zakaźność, ciężki przebieg - szczególnie wśród chorych ze schorzeniami sercowo-naczyniowymi - brak szczepionki oraz leczenia przyczynowego spowodowały rozprzestrzenienie się COVID-19 na cały świat. Światowa Organizacja Zdrowia 11 marca 2020 roku ogłosiła stan pandemii. W Polsce, pierwszy potwierdzony przypadek zakażenia odnotowano 4 marca 2020. Pandemia spowodowała paraliż i wielopłaszczyznową światową destabilizację.

Oprócz diagnozowania, leczenia, izolacji chorych objętych infekcją lub będących wysokiego ryzyka zakażenia Sars-COV2, olbrzymim wyzwaniem stała się codzienna opieka ambulatoryjna, szczególnie nad chorymi z wywiadem schorzeń sercowo-naczyniowych, niewydolnością serca i implantowanym urządzeniem do elektroterapii serca (CIEDs). Zgodnie z dotychczasową praktyką, popartą silnymi dowodami medycznymi oraz rekomendacjami zawartymi w wytycznych ESC, chorzy ci winni być oceniani co 6-12 miesięcy podczas bezpośredniej wizyty, a w okresie pozabiegowym nawet częściej. Potrzeba izolacji, rekomendacje rządowe, wreszcie strach przez zakażeniem wirusem krytycznie uniemożliwiły ambulatoryjny nadzór nad tymi chorymi. Naturalnym więc stał się znaczny rozwój opieki zdalnej (teleopieki, teleporad i telekonsultacji), w tym szersza implementacja i wykorzystanie zdalnego monitorowanie CIEDs - technologii dostępnej dla wszystkich producentów tych urządzeń. O ile dane kliniczne dowodzące efektywności, bezpieczeństwa i skuteczności opieki zdalnej nad chorymi ze schorzeniami sercowo-naczyniowymi oraz CIEDs były znane już wcześniej-przed pandemią COVID-19, o tyle znacznie mniej istniało dowodów czy i jak pacjenci odbierają ten sposób opieki. Można się spodziewać, iż pewnego rodzaju nieufność, niepewność dotycząca tego typu nadzoru ambulatoryjnego, a zwłaszcza dotycząca narzędzi w niej stosowanych,

przede wszystkim wśród starszych pacjentów może negatywnie wpłynąć na jego jakość.

Powyższe fakty pozwoliły Doktorantce na postawienie tezy naukowej, że zmiana opieki nad pacjentem z CIEDs w trakcie pandemii COVID-19, będąca w pewnym sensie częścią jakości życia tych pacjentów w tym trudnym okresie może mieć istotne znaczenie praktyczne i implikacje dla codziennej pracy klinicznej.

Potwierdzenie takiej hipotezy wydaje się być ciekawe, a temat, którego opracowaniem zainteresowała się Doktorantka uważam za ważny i potrzebny z punktu widzenia codziennej praktyki klinicznej.

Omówienie rozprawy doktorskiej

Rozprawa, którą przedstawiono mi do recenzji ma układ typowy, liczy 58 stron oraz odnosi się do 13 pozycji aktualnego piśmiennictwa. W skład omówienia wyników wchodzi streszczenie po polsku i angielsku. Integralną i oczywiście kluczową częścią rozprawy są odbitki 3 prac ogłoszonych drukiem w wersji finalnej. Zawiera również skany: zgody Komisji Bioetycznej oraz oświadczenia Autorów. Praca przygotowana jest starannie i przejrzyście, napisana poprawnym i komunikatywnym językiem. Rozprawa doktorska obejmuje cykl trzech prac opublikowanych w czasopismach recenzowanych o łącznym czynniku oddziaływania (IF) 6.7: dwóch prac oryginalnych (1,2) i jednej pracy poglądowej (3) z wiodącym udziałem twórczym i intelektualnym Doktorantki.

Tytuł pracy jest zgodny z treścią rozprawy.

Wstęp jest lapidarny i dobrze uzasadniony merytorycznie. Stanowi on wartościowy element rozprawy i doskonałe wprowadzenie do poruszanych w pracy zagadnień. Wskazuje on bardzo dobrą znajomość przez Autora problematyki

związanej z omawianym tematem. Rozdział ten prowadzi płynnie i logicznie do uzasadnienia podjętego celu badań.

Cele pracy

Doktorantka sformułowała następujące cele szczegółowe:

1. *„Ocena rozwiązań telemedycznych w trakcie pandemii COVID-19*

    a. *Ocena telekonsultacji u pacjentów z wszczepionymi urządzeniami kardiologicznymi w dobie pandemii COVID-19;*
    b. *Porównanie teleporad jako alternatywy do wizyt ambulatoryjnych w trakcie pandemii COVID-19;*
    c. *Ocena możliwości wprowadzenia teleporad jako uzupełnienia wizyt ambulatoryjnych;*
2. *Omówienie możliwych powikłań kardiologicznych w przebiegu COVID-19 i sposobów ograniczenia zakażenia."*

Cykl prac składających się na rozprawę:

1. Praca oryginalna: **Paskudzka D** wsp. Telephone follow-up of patients with cardiovascular implantable electronic devices during the coronavirus disease 2019 pandemic: early results. *Kardiol Pol.* 2020; 78 (7-8): 725-731.

Analizie poddano 341 pacjentów z CIED, u których w okresie blisko miesiąca w ramach Poradni Kontroli Urządzeń Wszczepialnych I Katedry i Kliniki Kardiologii Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego z powodu pandemii COVID-19 wykonano teleporadę zamiast zaplanowanej bezpośredniej wizyty. Pacjenci nie byli objęci zdalnym monitorowaniem CIEDs. Chorzy wysoko ocenili ten rodzaj opieki. W pracy wykazano, że z punktu widzenia chorego telekonsultacja okresie może być komfortową i bezpieczną alternatywą dla wizyty

bezpośredniej. Docelowo jednak nie powinna jej zastępować, a być może stanowić jej cenne uzupełnienie.

2. Praca oryginalna: **Paskudzka D** wsp. Patients with Cardiovascular Implantable Electronic Devices in the Era of COVID-19 and Their Response to Telemedical Solutions. *Medicina* **2022**, *58*, 160.

Celem pracy była praktyczna ocena wprowadzonych podczas pandemii COVID-19 rozwiązań telemedycznych (telekonsultacje, zdalne monitorowanie CIEDs, e-recepty). Oceny dokonywali pacjenci z CIED, poprzez anonimowe wypełnienie kwestionariusza podczas bezpośredniej wizyty w poradni. Analizie poddano wypełnione ankiety przez 226 chorych. Znakomita większość chorych, u których wcześniej doszło do telekonsultacji oceniła ją pozytywnie. Blisko 2/3 pacjentów z wyraziła chęć bycia objętym zdalnym monitorowaniem CIED, co więcej istotny odsetek chorych byłby skłonny ponieść z tego tytułu koszty jego finansowania. Podobnie ankietowani bardzo pozytywnie odnosili się do systemu e-recept. To wszystko pozwala stwierdzić, iż rozwiązania telemedyczne to już teraźniejszość, ale ich dalszy rozwój i szersza implementacja winny mieć miejsce.

3. Praca poglądowa: **Paskudzka D,** Grabowski M. Późne powikłania kardiologiczne w przebiegu COVID-19. COVID-19 Pandemic. Late cardiovascular complications. *Geriatria* 2020; 14: 184-187.

Celem pracy było omówienie odległych następstw infekcji COVID-19, szczególnie w aspekcie powikłań sercowo-naczyniowych. Podsumowując fakt, iż ozdrowieńcy są narażeni na istotne kardiologiczne następstwa infekcji wirusem SARS-CoV2, w pracy podkreślono konieczność wzmożonego nadzoru nad tą grupą chorych. Praca ta adekwatnie łączy klamrą cykl prac będących składnią Rozprawy.

Wnioski

Poniżej zacytowano sformułowane przez Doktorantkę spójne i uzupełniające się wnioski:

„Publikacje przedstawiły, że rozwiązania telemedyczne są pozytywnie odbierane przez pacjentów. Wykazano wysoki wskaźnik zadowolenia oraz istotne zapotrzebowanie na tę formę opieki zdrowotnej. Telemedycyna stała się jednym z filarów nowoczesnego systemu opieki zdrowotnej".

Podkreślenia wymaga fakt rzetelnej samooceny przewodu dotykającej tematu ograniczeń badań będących przedmiotem cyklu. Wszystkie uwzględnione przez Autora komentarze w pełni podzielam.

Z obowiązku Recenzenta chciałabym podkreślić, iż Rozprawa Doktorska lek. Diany Paskudzkiej, oparta o cykl trzech prac opublikowanych w recenzowanych czasopismach, po wieloetapowym i często kilkuosobowym procesie recenzji, z sumarycznym IF 6.7 jednoznacznie dla mnie nie wnosi znaczących uwag merytorycznych. Chciałbym jedynie zadać pytanie do Doktorantki i poprosić o komentarz jakie należałoby poczynić kroki aby zwiększyć implementację zdalnego monitorowania chorych z implantowanymi urządzeniami do elektroterapii serca, szczególnie biorąc pod uwagę doświadczenia i wnioski z okresu pandemii COVID-19.

Podsumowanie

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa stanowi oryginalne i wartościowe dokonanie Doktoranta oraz świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu do pracy naukowej jak i wyborze jej tematyki. Praca wnosi nowe praktyczne przesłania kliniczne. Rozprawa przygotowana jest starannie, a temat, który podjął Doktorant w swojej dysertacji jest interesujący i na czasie.

Pytania zawarte w recenzji mają pomniejsze znaczenie i nie zmieniają mojej ogólnej pozytywnej oceny klinicznej pracy badawczej, przedstawionej w rozprawie doktorskiej.

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

III KATEDRA I ODDZIAŁ KLINICZNY KARDIOLOGII

Rozprawa doktorska lek. Diany Paskudzkiej pt. „Opieka nad pacjentem z urządzeniem do elektroterapii serca w dobie pandemii COVID-19" spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668).

Niniejsza dysertacja dowodzi bardzo dobrego przygotowania teoretycznego w dziedzinie odpowiadającej podjętemu tematowi, świadczy o umiejętności samodzielnego planowania i prowadzenia badań naukowych oraz obiektywnej i krytycznej ocenie uzyskanych wyników.

Dlatego też mam zaszczyt przedstawić Radzie Dyscypliny Nauki Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w Warszawie wniosek o dopuszczenie lek. Diany Paskudzkiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. med. Marcusz Tajstra
Specjalista chorób wewnętrznych
KARDIOLOG
1863396